

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu

דרשו ד' ועוזו

קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום חמישי כ"ד תמוז תשפ"ג | דף היומי בבלי: גיטין נח | דף הכולל: גיטין נה.
דף היומי בהלכה: מסימן קנ"ג סעיף ו' עד אמצע סעיף ז' 'ומכל מקום'.
מוסר: אהבת חסד - אות ו' עד אות ח'.
קנין חכמה הלימוד השבועי: "ודע שאנחנו מחוייבים" סוף שער הגאווה

מיד כשהחל לדבר, פרץ בבכי ואמר: "ר' אהרן, שמונה שנים יש מריבה ביני לבין שכני, שמונה שנים אנחנו לא מדברים אחד עם השני. המריבה פרצה על רקע של בעיית בנייה. הוא רימה אותי ב-20 אלף דולר. הלכנו כמה פעמים לדין תורה, אבל בשורה התחתונה לא ראיתי ממנו את הכסף"

אוהב שלום ורודף שלום

לברך את עם ישראל. והנה, להוסיף על הברכות - אי אפשר, ומכל מקום הלב שלי משתוקק להוסיף ולברך, עוד ועוד, ופשוט קשה לי מאד להיפרד, לרדת מהבימה ולסיים את הברכה.
"לברך באהבה" זה לתת לשני את הלב בשעה שמברכים אותו. מי שיש לו לב חם, לא מסתפק בברכת "מזל טוב", כששומע על שמחתו של חברו. לבו עולה על גדותיו והוא מברך באהבה, שופע עוד ועוד.

פיו ולבו של אהרן היו שוים

חז"ל (אבות דרבי נתן פרק יב) מספרים על דרכו של אהרן לעשות שלום בין שני בני אדם שעשו מריבה זה עם זה:
"הלך וישב לו אצל אחד מהם, ואמר לו: 'בני! ראה חברך מהו אומר. מטרף את לבו וקורע את בגדיו, אומר: אוי לי, היאך אשא את עיני ואראה את חברי. בושתי הימנו, שאני הוא שסרחתי עליו' ויושב אצלו עד שמסיר קנאה מלבו. והולך אהרן, ויושב לו אצל האחר, ואומר לו: 'בני! ראה חברך מהו אומר. מטרף את לבו וקורע את בגדיו, ואומר: אוי לי, היאך אשא את עיני ואראה את חברי? בושתי הימנו, שאני הוא שסרחתי עליו! ויושב אצלו עד שמסיר קנאה מלבו. וכשנפגשו זה בזה - גפפו ונשקו זה לזה."
ולכאורה יש להבין: הן כאשר אהרן היה אצל הראשון, הוא עדיין לא דיבר עם השני. כיצד, אפוא, הוא מספר לו שהשני מטרף את

לברך את עמו ישראל באהבה

אהרן הכהן הוא היחיד שיום היארצייט שלו נכתב במפורש בתורה (במדבר לג, לח): "וַיַּעַל אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן אֶל הַר הָהָרָה עַל פִּי ה' וַיִּמָּט שָׁם... בַּחֲדָשׁ הַחֲמִישִׁי בְּאֶחָד לַחֲדָשׁ". ומובא בספרים הקדושים כי יש רמז בכך שאהרן הכהן, שהיה אוהב שלום ורודף שלום, נפטר דווקא ביום הראשון של חודש אב.

מיד עם כניסתו של החודש בו נחרב בית המקדש בעוון המחלוקת ושנאת חינום - יִזְכָּר כל יהודי באהרן הכהן שהיה אוהב שלום, אוהב את הבריות, נושא כפיו כל יום, ומברך אותם באהבה. כשהכהנים נושאים את כפיהם הם מברכים: "אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּקִדְּשֹׁתָיו שֶׁל אֶהֱרֹן וְצִוָּנוּ לְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה". מאי משמע "לברך באהבה"?

זכיתי לשמוע מיהודי שנפטר לפני זמן קצר, שהיה מתלמידיו של הכהן הגדול מֵאֶחָיו, מרן ה"חפץ חיים" זצ"ל, שסיפר שה"חפץ חיים" היה משתהה על הבימה, במשך כמה דקות, אחרי שהכהנים סיימו "שלום" וכבר ירדו מן המדרגות.

בחול"ל הכהנים לא היו נושאים כפיים בכל יום, אלא רק בחגים. בחג השבועות, החג האחרון בחייו של ה"חפץ חיים", שנפטר בחודש אלול, שאל אותו אחד מהתלמידים, מה הוא אומר בזמן הזה, בזמן שכל הכהנים סיימו כבר את ברכתם?

ענה ה"חפץ חיים" ואמר: "הקב"ה נתן לנו, הכהנים, הזדמנות

מיד כשהחל לדבר, פרץ בבכי ואמר: "ר' אהרן, שמונה שנים יש מריבה ביני לבין שְׁכֵנִי, המתגורר באותו בניין שָׁבוּ אני מתגורר. שמונה שנים אנחנו לא מדברים אחד עם השני. המריבה פרצה על רקע של בעיית בנייה. הוא רימה אותי בעשרים אלף דולר. הלכנו כמה פעמים לדין תורה, אבל בשורה התחתונה לא ראיתי ממנו את הכסף".

"ר' אהרן, אתה הרי יודע, מריבה בין קרובי משפחה או בין שכנים, היא קשה במיוחד..."

"והנה אתמול, בליל תשעה באב, השתתפתי בדרשה שלך. תיארתי, בדבריך הנרגשים, כמה גדול הוא הצער שיש לכל אבא אם הילדים שלו רָבִים ביניהם. גם לאבא עשיר, שיש מיליונים - כל זה איננו שווה לו, אם הבנים שלו מסוכסכים האחד עם השני. הבאת כמה וכמה מאמרי חז"ל המתארים את הצער הגדול ואת הסבל הגדול שיש לאבינו שבשמים כאשר ישנה שנאת חנם בין שני יהודים. הוספת לתאר איך יצרו של אדם מתגבר עליו ולא מניח לו להתפייס, גם אם הוא יודע שהשני צודק.

"אתמול בלילה, ליל תשעה באב - לא עצמתי עין. שמונה שנים אני גורם סבל לבורא עולם, מְצַעַר את אבא!

"בבוקר, לפני שהלכתי להתפלל ולומר קינות, דפקתי על דלת שכני. הוא פתח את הדלת ונראה המום! שמונה שנים לא לדבר, ופתאום..."

"פרצתי בבכי. אמרתי לו שהאזנתי לדרשה בה נאמרו דברים חמורים ביותר בגנות המחלוקת, ובאתי להתפייס עמו ולבקש את מחילתו. הוספתי ואמרתי לו כי אני מוחל בלב שלם על עשרים אלף הדולר שהוא חייב לי, ובלבד שיוציא מפיו את שתי המילים 'מחול לך'!"

"ר' אהרן! זה היה קשה. קשה מאד. אבל הרגשתי שאני עושה משהו טוב... ולא תאמין מה השכן אמר לי: 'גם אני הייתי באותה דרשה. בית הכנסת היה חשוך ובשל כך, כנראה, לא ראית אותי. גם בלבי גמלה ההחלטה לבוא אליך, ולבקש את מחילתך, אלא שאתה הקדמת אותי'..."

"והנה, הערב, עשר דקות אחרי צאת הצום, הוא ממשיך ומספר לי, השכן שלי דופק על דלת ביתי, ביחד עם אשתו, בידיהם בקבוק ליקר ומעטפה. הם הגישו לי את המעטפה ואמרו: 'איננו מסכימים בשום פנים ואופן שתמחלו לנו על עשרים אלף הדולר! הא לכם, לעת עתה, חמשת אלפים דולר 'על החשבון', ואת היתרה נפרע בע"ה בתשלומים". נטלתי את המעטפה ואמרתי: 'אחי היקר! לכל הפחות את זאת נְסַכְם, אם הבאתם חמשת אלפים דולר - אני מוחל, במחילה גמורה, עם כל הלב, על חמש עשרה אלף הדולר האחרים'."

רבתי! כפי שהקדמתי, לא באתי לספר על מופת שעשיתי. כל מה שרציתי לומר הוא שמי ששומע את מאמרי חז"ל, מאזין לסיפורי צדיקים, ומתוודע לחומרת המחלוקת, לְצַעַר השכינה על שנאת חנם, נחשף למה שאנשים זכו להגיע בזכות התגברותם על המידות - כל זה מחלחל בלבנו, משפיע עליו, וגורם לו לְהִשְׁתַּנּוֹת. (רבי אהרן טויסיג שליט"א - כבודם של ישראל)

לבו, קורע את בגדיו ומתנחם על מעשיו? איך הוא מספר לכל אחד מהם שחברו מודה באשמה ומתחרט, בשעה שבאמת לא כך היה? ביאור הדבר: אהרן היה לבם של ישראל. הוא אהב, באמת ובתמים, כל אחד ואחד מישראל, בלב שלם. פיו ולבו היו שווים: הוא לא הביע אהבה, שמחה, כלפי חוץ, מבלי שלבו אהב באמת את הזולת.

ישנם הרבה אנשים שכלפי חוץ מראים פנים מחייכות, ולבם בל עמם. אין כוונתי, חלילה, לזלזל בזה. גם זו, בהחלט, מעלה: להראות פנים שוחקות לזולת.

אבל אהרן הכהן היה במדרגה הרבה יותר גבוהה. הוא היה במדרגת "וְרָאָךְ וְשָׂמַח בְּלִבּוֹ" (שמות ד, יד). הקב"ה העיד עליו, שלא רק כלפי חוץ הוא מְגַלֵּה שמחה על מְנוּיָו של אחיו הצעיר לנשיא ישראל, אלא השמחה היא פנימית, אמתית, מעומק הלב. כאשר אהרן ראה שני יהודים רָבִים ביניהם - זה פשוט דקר את לבו! נגרם לו מכך צער נוראי, כאבו היה עצום.

הכאב הזה, הצער הזה, הבכי הזה, היו כמו "קרני אור", פרוז'קטורים, שנכנסו היישר ללבם של שני הניצים והשפיעו עליהם, לנטוש את השנאה ולהרגיש רצון להתפייס!

נמצא, אפוא, שכאשר אהרן ישב אצל כל אחד מבעלי המריבה, הוא יכול היה לומר לו בפה מלא, כי חברו נטש את השנאה ומעוניין להתפייס. הוא ידע כי הצער שלו, הדמעות שלו, התפילות שלו לבורא עולם שישאל יחיו באהבה ובשלום, גרמו לקרני אור רוחניים שנכנסו ללבם של השניים ויצרו אצל כל אחד מהם את הרצון להתפייס.

אהרן לא שינה, חלילה, מן האמת. הוא לא סיפר סתם סיפור כדי להשיג את השלום. הוא סיפר את האמת לאמתיה!

בספרים הקדושים מבארים את דברי רש"י (במדבר ח, ג): "להגיד שבחו של אהרן שלא שינה", שלכאורה הדברים תמוהים, וכי יש צורך לומר שאהרן לא שינה ממה שה' ציווה אותו? אלא, שבחו של אהרן היה, שאף פעם לא היה מְשַׁנֶּה מדבורו. כל דבריו היו תמיד הוגנים ואמתיים.

גם בנידון דידן, אין הפשט שלצורך השגת השלום אהרן שינה מן האמת. כל מה שדיבר - היה אך ורק האמת הצרופה.

מעשה בשני שכנים

אני מוסר מודעה כאן, ממקום עומדי ליד ארון הקודש, כי את הסיפור שאני הולך לספר לפניכם, איני מספר, חלילה, כדי להתגאות, אלא רק מתוך כוונה שאם הוא יגרום למישהו לעשות איזשהו שינוי - והיה זה שכרי:

כבר שנים רבות שאני נוהג למסור דרשה, בליל תשעה באב, בבית המדרש הגדול בויז'ניץ. לפני שנתיים, במוצאי תשעה באב, הלכתי עם בני, שעה אחרי צאת הצום, לומר "קידוש לבנה". בסיום ניגש אלי בן אדם וביקש להתלוות אלי, היות וברצונו לספר לי משהו. הוא הוסיף מיד ואמר, כי לא אכפת לו, שְׁבַנִי יאזין גם הוא לסיפור.

"לפעמים מה שמבקשים מכן אדם הוא, פשוט ללכת לישון. הדבר מתבקש בשעה שנתקלים במבוי סתום. אין מוצא, כלומר יש, לדאוג ולדאוג ושוב לדאוג. במצב שכזה, הפתרון הטוב ביותר הוא, להימסר לחלוטין בידי השם"

"בידך אפקיד רוחי" במילים אחרות. 'ריבוננו של עולם, אני סומך עליך, אני מוסר את עצמי מרצון בידך"

הרב דוד גבירצמן

מתי צריך ללכת לישון

לדעת ולהיות מעורים בכל התרחשות. במצב שכזה קשה להירדם. בסופו של דבר העייפות מכריעה, וכפי שאומרת הגמרא 'תנומה חוטפתו', הנס שלנו שמצב השינה 'חוטף' את המח בעל כורחו. אך כאן אנו מחמיצים משהו גדול, את ההליכה לישון. הזכרנו קודם את הפסוק המופיע בקר"ש מהאריז"ל. הפסוק הזה מגלם את ביטוי האמונה העמוק ביותר. "בידך אפקיד רוחי" במילים אחרות. 'ריבוננו של עולם, אני סומך עליך, אני מוסר את עצמי מרצון בידך'. כניסה מודעת למצב שינה, היא מעשה בעל משמעות עמוקה ומשפיעה ביותר. אנחנו מחנכים את התודעה שלא הכל שלה. יש מקום גם לאמונה. והפרט הזה קריטי בעיקר בדור הזה. דור בו לכל אדם דעה. ונתינת אמון נחשבת חולשה ילדותית.

שינה - מוצא של אין ברירה

ירושלים בירת ממלכת חזקיהו מלך יהודה סגורה ומסוגרת מאחורי חומה גבוהה. בפנים אימה, מאות אלפי חיילי סנחריב מכתרים את העיר. אם כל אחד מהם ייטול רק אבן אחת מהחומה, לא יהיה צורך להניף אפילו פעם אחת את אייל הברזל. חזקיהו המלך מקבל את בשורת האימים. גורל העיר כולה על כתפיו, גורלו של עם ישראל. איך נוהג מלך במצב שכזה? הבה נראה. כשהמדרש מתאר את ההתרחשות הזו, הוא משווה את הדרך בה נקט חזקיהו, לעומת שלושה מלכי בית יהודה מדורות קודמים. כשיצא דוד המלך למלחמותיו, נשאגה על שפתיו הבקשה "ארדוף אויבי ואשיגם ולא אשוב עד כלותם". דוד ביקש לצאת, להילחם ולנצח. והשי"ת נתן לו את בקשתו. אסא, אף הוא משושלת בית דוד, עמד גם כן מול איום צבא הכושים, אך נהג אחרת: "אמר אסא לפני הקב"ה, ריבוננו של עולם אין בי כח לרדוף אחרי מלך הכושי. מה עשה הקב"ה (דברי הימים-ב יד, יא) "ויגוף ה' את הכושים לפני אסא". נצר נוסף למלכי יהודה, יהושפט. פנה להשי"ת על סף שדה הקרב ואמר: ריבוננו של עולם אין בי כח לרדוף אחריהם ולעשות עימהם מלחמה, אלא נהיה עומדים אנחנו ואתה רודף אותם. וכך עשה הקב"ה, שנאמר (שם כ, כב) "ובעת החלו ברנה ותפלה, נתן ה' מארבים".

ואילו חזקיהו רק הפטיר כלפי שמיא את המשפט הבא: "ריבוננו של עולם, אין בי כח לרדוף ולא לראות מלחמה, אלא בשעה שאני ישן על מיטתי אתה נלחם בעדינו". אמר והלך לישון. וחותר

ערנות מופלגת כובשת את העולם. אנשים נעשים מודעים לסביבה. דוממים וצומחים מתגלים כפיסות יקום מרתקות ומאתגרות. חידקים בלתי נראים נעשים מוכרים כאילו היו שכנינו מעבר לרחוב. העולם מתפקח ונעשה מודע לתכניו הפלאיים, אך באותה מידה הוא גם מתקשה לישון. מה הקשר?

ובכן, כבר אמרו חז"ל "יוסיף דעת יוסיף מכאוב". המודעות לסביבה הביאה בכנפיה אף מודעות רחבה יותר לסכנה. וכך התפתחו להם אביזרי בטיחות לאלפים ורבבות. התורה מצווה 'ונשמרתם' והאנושות מהדרת במצווה. מגמה ראויה וברוכה. עם זאת, איבדנו לא מעט את השקט הפנימי. התבררנו אולי יותר מדי. לפעמים מה שמבקשים מכן אדם הוא, פשוט ללכת לישון. הדבר מתבקש בשעה שהערנות נתקלת במבוי סתום. אין מוצא, כלומר יש, לדאוג ולדאוג ושוב לדאוג.

שינה מיוחסת לאמונה. הישן סומך על כח גדול ממנו. הוא 'מוותר' על ערנותו, על דעתו ובעיקר על שליטתו במצב, ונכנס למצב בו אין הוא שולט. מהסיבה הזו, אנשים מתקשים להירדם במקום בו אינם חשים רוגע ובטיחות. הביטוי המושלם יותר למצב שינה שלם היא שנת התינוק "כגמול עלי אימו", התינוק, כל עוד לא הכיר את הקרקע ברגליו, לא חווה עצמאות, מסוגל להתרפק לחלוטין על כח גדול ממנו. בקריאת שמע נוסח האריז"ל מופיע הפסוק "בידך אפקיד רוחי" כהכנה ראויה לשינה. הישן נוטש ומפקיד את עצמו בידי ההשגחה, זו שינה של אמונה.

הערנות מיוחסת לדעת. אדם ערני מצוי בתפקיד. אמור לשים לב, להבחין ולשפוט כל מצב. וכאן אנחנו פוגשים בשני הגדרות יסודיות ביותר הנוגעות לכל מהלך החיים. ערנות מול שינה.

הולכים לישון, לא נופלים מהרגליים

ההתפתחות הטכנולוגית, יחד עם שכרון הציוויליזציה, חוללו תמורה גם בחייו של המין האנושי. בעיירות הציוויריות מהמעשיות, אנשים הלכו לישון יחד עם התרנגולים, וגם השכימו עימם. העדר אור מלאכותי, ובעיקר העדר אקשן חיצוני, הותירו אחרי צאת הכוכבים ברירה אחת, ללכת לישון. בימינו היום פולש אל הלילה, וזו איננה רק תוצאה טכנולוגית. הרגלי השינה נגזרים ישירות מהלך הנפש, אנשים אינם מוכנים לוותר על הערנות. מוכרחים

ורך הלבב" לצאת לקרב. ה'עבירות שבידו' - היותו בלתי נקי, נטעו בו פחד. לוחם אחוז אימה, בלתי כשיר לקרב.

במצב חוסר אונים, הביטחון המתאים ביותר הוא זה של חזקיהו המלך. "אין בי כח לראות מלחמה, גם לא לרדוף, אפילו לא לומר שירה". אין כוח, אין אומץ ואין לפעמים אפילו את שאריות הלב שישורר שירה. דבר אחד כן ניתן לעשות תמיד - ללכת לישון, לא ליפול לתרדמה רק ללכת לישון, להרים ידיים באמונה, לא בייאוש!, ולמסור מרצון את המפתחות בידי ההשגחה העליונה. במצב שכזה חצו עם ישראל גם את ים סוף, כשאינני הטבע השתוללו מלפנים והמצרים רדפו מאחור. ברירה אחת נותרה "השם ילחם לכם ואתם תחרישון". מלחמת השם תלויה בשתיקה המוחלטת מצידיו.

בזירות רבות כל כך, האתגרים כאילו לועגים לנו. משטים בנו ומראים לנו שוב ושוב איך אין לנו שום קצה חוט לשלוט במצב. בכל התמודדות, יש את החלק בו ניתנת לנו בחירה. שם גם נדרשת מאיתנו השתדלות. אל הנקודות הללו ראוי להזרים מאגרי אנרגיה. לפעול ללא לאות ולקוות לישועת השם. אך ישנם שטחים אחרים שאינם מצויים בשליטתנו, ודווקא שם אנו מבזבזים כמויות ענק של כוחות נפש, ולחינם. הכוונה לתחומים בהם אין לנו את היכולת לפעול ולהשתדל. במקומות הללו את החלל ממלאת הדאגה שלנו. הלחץ, המתח וההאשמות העצמיות. אנשים סוחבים על מצפונם הקורס נטל איום של אשמה, בשעה שבפועל לא ניתנת להם כל בחירה. אף אחד לא בחר את טבעיו, את מצבו, ואת ילדיו. שערות רבות בזקן מלבינות כתוצאה מדאגות שלא המציאו שום פתרון לאף בעיה. דווקא בדור בו היכולת כה מועטת, והידע כה רחב. זקוקה האנושות לדעת איך הולכים לישון. איך נותרים שלווים מול אין אונים.

ההליכה לישון מול רבבות חיילי אויב, מבטאת את הביטחון העמוק ביותר. הביטחון של מי שאינו מסוגל לעשות כל 'השתדלות', ועם זאת נותר שליו לחלוטין. לביטחון שכזה אנו זקוקים בעיקר בזמן בו הדבר היחיד שמצפים מאיתנו הוא "השלך על השם יהבך". התרכז במעשים, מסור בידי שמים את הדאגות. (מתוך גיליון קרוב השם)

המדרש "אמר הקב"ה אני עושה כן, אתה ישן על מיטתך ואני עושה מלחמה בשבילך, שנאמר (שמואל-ב יט, לה) ויהי בלילה ההוא, ויך ה' במחנה אשור".

חזקיהו לא הלך לישון במובן הפשוט, מדגיש הרמ"ע מפאנו. ארבעת המלכים המוזכרים במדרש מבטאים דרגות שונות בביטחון בהתאם למצב. חזקיהו מבטא את המציאות של "כי אשב בחושך ה' אור לי". הביטחון המוחלט תוצאה של העדר כל ברירה אחרת.

המסילות ישרים מסביר את החילוק בין הבקשות השונות של מלכי יהודה בדרגת הנקיות. דוד המלך שאמר "ארחץ בנקיות כפי" היה נקי מכל נדנוד חטא ועוון, הוא לא חשש לבקש הצלחה במלחמה. שלושת מלכי בית יהודה המאוחרים יותר, חששו לבקש זאת. חזקיהו המלך, מבקש את הבקשה של מי שכביכול אינו מסוגל לשום דבר. הבקשה שלו מאפיינת את המצב בו הדבר היחיד שנותר לעשות הוא, פשוט לא לעשות. אך לא מתוך ייאוש, לא מתוך בטלה, רק כ'עבודה'. דוד המלך ביטא את בטחונו התקיף ביציאה למלחמה ובקשת ניצחון. אסא גילה את בטחונו בכך שיצא למלחמה אך הניח את מיגור חיילי כוש בידי השם. יהושפט עשה את חלקו בשירה, את השאר השליך על השם. חזקיהו ביטא את בטחונו בשינה.

את חזקיהו, אומר המדרש, ביקש השי"ת לעשות למשיח. והאופן בו הוא משליך את בטחונו על השם, מתאים במיוחד לנפשות הפועלות כאן, בשלהי חבלי משיח.

התמודדות עם פחד בעזרת שינה

דורנו דור הפחד. המודעות לסכנות, יחד עם החשיפה לאירועים טרגיים מכל קצוות תבל, הביאו אותנו לנורמה של אימה ופחד. במישור האישי ובמישור הציבורי. וישנו גורם נוסף התורם לתחושת חוסר האונים. 'אינני ראוי'. אנשים קורסים מול אתגרים, רק בעקבות התחושה שאינם ראויים לעמוד בהם, מכל סיבה שהיא. לא יעזרו כאן סיפורי מעשיות על צדיקים שחוללו מופתים. גם לא סיפורי השגחה מופלאים, כל עוד חש האדם את עצמו בלתי ראוי לנס. במלחמות ישראל נאסר על "האיש הירא

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה ראשית מדי יום אצלך בחייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק
הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח
בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'.

עמוד ההוראה מתריע: "הנוסע ברכב לאחר הצפצוף השני - מחלל ש"ש ברבים"

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א יוצא נגד תופעת הנהגים הנוסעים ברכבם לאחר הצפצוף השני

שהרי זה קרוב למזיד, כי כל מי שנוסע בכביש סמוך לשבת, נוסע בדרך כלל בצורה מהירה ופראית, ועלול לסכן את הציבור (שכבר מתחיל ללכת בכבישים, כמנהג בשבת). ואם זיק באותו זמן יצטרך לשלם הכל, משום שלא ייחשב כאונס או שוגג, גם באופן שהתאונה או הנזק עצמו יהיה באונס, משום שהוא מזיד על עצם הנסיעה בזמן ובצורה כזו.

נקודה נוספת מחדד עמוד ההוראה ומוסיף, כי לא שייך לומר כאן שהם רצים ברשות, כמובא בגמרא במסכת בבא קמא שהרף בערב שבת בין השמשות והזיק פטור מפני שרף ברשות, משום שכאן אינו רף ברשות שהרי חכמי הדור קבעו שלאחר הצפצוף אסור לנסוע, ועוד שחז"ל לא התירו לרוץ בערב שבת אלא כאשר רף לבדו, ולא כאשר מחזיק כלי משחית כמו רכב בידו.

דבריו של עמוד ההוראה התפרסמו השבוע ברחבי הציבור החרדי, וגרמו להדים רבים ולחיזוקים בענין זה של קבלת שבת מוקדם, ולהמנע מעשיית מלאכות סמוך לשבת, וקל וחומר בפרהסיא. רבני קהילות ושכונות עוררו את בני קהילתם להקפיד על הדבר, ולהלחם נגד תופעה זו, ולמחות בנהגים הנוסעים בפראות דקות ספורות קודם השקיעה, וכדבריהם שזה ההיפך מהמבואר ברמב"ם בהלכות שבת, שצריך לשבת ולצפות בנחת לשבת המלכה, שתבוא.

עמוד ההוראה הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א יוצא נגד תופעת הנהגים הנוסעים ברכבם לאחר הצפצוף השני, כאשר קובע כי מלבד עצם חילול השם שאין שומעים בקול הרבנים, הרי הם גם נוסעים בפראות בצורה שמסכנת את הרבים

דברים תקיפים שהשמיע עמוד ההוראה הגר"י זילברשטיין שליט"א, רבה של רמת אלחנן, והתפרסמו השבוע בקו 'שיח יצחק' מתורתו של עמוד ההוראה, לגבי התופעה של נהגי רכבים שנוסעים ברכבם בתוככי הערים והשכונות החרדיות, סמוך ממש לשקיעת החמה ולכניסת השבת, באומרם שהם עדיין לא קיבלו שבת.

עמוד ההוראה בדבריו הנוקבים הביא שחכמי הדור קבעו בכל מקום את זמן הצפצוף, 22 דקות או 30 או 40 דקות קודם השקיעה, לא כתזכורת על השקיעה אלא שחכמי הדור קבעו שאז יש לפרוש ממלאכה ולקבל שבת, כמו שנפסק במשנה ברורה. וממילא הנוסע לאחר זמן זה שקבעו חכמי אותו הדור, הרי זה חילול השם ברבים, שמראה שהוא אינו מקבל עליו דעת חכמים, ולכן יש להזהר שלא לעשות מלאכה לאחר זמן זה, וכל שכן שלא לעשות ברבים.

לאחר מכן מזהיר עמוד ההוראה, כי כל שכן אלו שנוסעים בכביש בצורה מסוכנת, ומסכנים אנשים נשים וטף, הרי אם יקרה משהו חלילה לא יוכלו לרחוץ בנקיון כפיהם ולומר שהיו שוגגים,

יום אחד הוא יצא לטייל ברחובות חיפה, העיר שבה שכנה הישיבה, כשכולו אומר דיכאון. לפתע יצא לקראתו יהודי ואמר: "רבי יהודי! יש פה 'שבע ברכות' למעלה. בוא תעלה!" מצב הרוח שלו היה ממש באדמה, והדבר האחרון שהתאים לו באותה שעה היה להשתתף בשמחה כלשהי...

התגברות - הסיבה לברכה

ואכן מובא במדרש (במדבר רבה כב, ז), שבעבור בקשתם לקבל נחלה בעבר הירדן, נענשו בני גד ובני ראובן וגלו ראשונים בגלות אשור (כמובא בדברי הימים א ה). מלבד זאת, מובא בנביא (יחזקאל כח, כד) שעמון ומואב היו כקוף מכאיב, בעיקר לבני גד ובני ראובן, וכל הזמן הם היו עושים עימם מלחמות.

יָתֵן אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת לְעַבְדֶּיךָ לְאַחֲזָהּ (לב, ה) נחלה מבוהלת

על בקשת בני גד ובני ראובן לקבל את נחלתם בעבר הירדן, אומרים חז"ל (במדבר רבה כב, ט): "עליהם נאמר (משלי כ, כא) 'נחלה מבוהלת בראשונה ואחריתה לא תבורך'".

מפלגת ש"ס, עלה למעונו של מרן הרב שך זצ"ל ושאלה בפיו: "פעמים רבות יושבים בישיבת הממשלה וצריך לקבל החלטות מאד קשות, ולא תמיד יש אפשרות לשאול דעת תורה מה לעשות. איך אדע מה לעשות?"

אמר לו הרב שך משפט שיש בו חכמה שאין כמותה: "לעולם אל תתן תשובה באופן מיידי. תמתין עוד לילה ותיתן את התשובה למחרת!"

"המבוהלת" גורם ל"אחריתה לא מבורך". כשאדם חושב על כך במתינות, הוא יכול לבחון את הדבר לאשורו, ולבדוק שמא יש פה תאוות ממון, אלא שהוא עוסף אותה במסוה של לשם שמים. אם אדם רוצה להתרומם ולהצליח, הוא מוכרח להתגבר על הדחף להחליט בו במקום, ולנהוג במתינות.

התגברות - הסיבה לברכה

מעשה בבחור מבוגר שחיפש שידוך. הוא היה בן עשרים ושמונה וכל החברים שלו בישיבה כבר התחתנו. הוא ראה כיצד כל הבחורים הצעירים שבקושי למדו בישיבה כבר מתארכים ומתחתנים, ורק הוא נשאר תקוע, ללא חברותות וללא בחור בן גילו לשוחח עימו. כך הוא ישב בדד, וכל שנשאר לו היה להרים עינים לשמים ולומר: "ריבוננו של עולם, מה יהיה איתי?"

יום אחד הוא יצא לטייל ברחובות חיפה, העיר שבה שכנה הישיבה, כשכולו אומר דיכאון. לפתע יצא לקראתו יהודי ואמר: "רבי יהודי! יש פה 'שבע ברכות' למעלה. בוא תעלה!"

מצב הרוח שלו היה ממש באדמה, והדבר האחרון שהתאים לו באותה שעה היה להשתתף בשמחה כלשהי. הוא עמד נטוע באדמה וחיתה שיימצא מתנדב אחר במקומו, אך אותו אדם היה עקשן: "תשמע, אין פה אנשים. אתה חייב לעלות למעלה!" "אני לא מכיר לא את החתן ולא את הכלה!" ניסה הבחור להתחמק.

אך היהודי לא התרשם. "לא נורא. יהודים כולם אחים, כולם קרובים. תעלה!"

הוא עלה למעלה, וגילה שאם חשב לשבת בשלוה, טעות הייתה בידו. לאחר שנטל ידיו וטעם מעט מהמאכלים, פנו אליו הנוכחים: "עכשיו תשיר קצת, תעשה 'מצב'."

איפה הוא ואיפה שירה? אבל הוא התחיל לשיר וכולם נגררו אחריו וכך הוא הלהיב את כולם.

אמר לו אותו יהודי: "אתה שר כל כך יפה! עכשיו תיתן גם דרשה!"

הוא לא הכין שום דרשה, אבל היהודי לא וויתר לו. הוא קם ודרש בשבח החתן שהכרת פניו ענתה בו שהוא חתן כל כך מיוחד, ואם כך ברי שגם הכלה מיוחדת במינה...

בסיום ה'שבע ברכות', ניגש אליו אחד מן המשתתפים ואמר: "הדרשה שלך היתה משהו משהו! אם כבר מדברים, יש לי אחות בת עשרים וארבע, בחורה כלילת המעלות. אפשר להציע לך אותה?"

ולכאורה הקושיה עצומה: הרי במפרשים מובא שכוונתם היתה לשם שמים, אם כדברי המגיד מדובנא משום שהיה להם מקנה רב, וכיון שמובא בגמרא (בבא קמא עט ע"ב) שאסור לגדל בהמה דקה בארץ ישראל, משום שהבהמות נכנסות לשדות אחרים ומזיקות אותן ויש בכך גזל, הם ביקשו לעצמם נחלה בעבר הירדן, ואם כדברי הש"ך על התורה, שכיון ששמעון חנה איתם במדבר תחת אותו דגל, הם חששו שגם בארץ ישראל יהיו עימו ביחד, ולא רצו להיות עם מי שנכשל בבנות מואב. אם כן, מה היתה התביעה עליהם? הרי הם עשו זאת לשם שמים!

לא לחטוף את הברכה

מפרש ה"שפת אמת" זצ"ל, שהטענה עליהם היתה אחת ויחידה: למה רצתם ומיהרתם? המהירות והבהלה - היא זו שגרמה לתביעה עליהם! יהודי צריך לדעת שהקב"ה מוכן לתת לו הכל, אך אל לו להיות מבוהל ולחטוף מעצמו.

מסופר שמשמש של אדמו"ר גדול אמר פעם לרבו: "מצבי הכלכלי דחוק. אני מבקש שהרב'ה יעזור לי!"

"אל תדאג", אמר לו האדמו"ר, "אשתדל לעזור לך!" ויהי היום והאדמו"ר הכין מעטפה ובה כסף רב עבור משמשו, והניחה במגירה שלו. לפתע הגיעה שיחת טלפון דחופה, והאדמו"ר קם ממקומו ויצא מן החדר.

המשב"ק ישב בחדר לבד, ומחמת סקרנות פתח את המגירה. הוא ראה את המעטפה התפוחה, הושיט את ידו כדי לבדוק את תוכנה, ועיניו כמעט יצאו מחוריהן למראה השטרות הרבים שגדשו אותה.

"אני לא יכול לעמוד בזה", אמר המשמש לעצמו. "מה כבר יקרה אם אטול כמה שטרות? הרי גם כך הרב'ה מחלק אותם כצדקה, ומה רע אם גם אני אהנה מכך? בודאי הוא לא ישים לב!" הוא נטל מהשטרות כבוונה להכניסם לכיסו, ובדיוק אז שב האדמו"ר לחדר ותפס אותו בקלקלתו...

"שוטה שבעולם!" אמר לו האדמו"ר. "המעטפה הזו נועדה עבורך! היית יכול לקבל את הכסף בדרך כבוד, ובמקום זה בחרת לקבלו בדרך גניבה!"

אומר המדרש (במדבר רבה כב, ז): הקב"ה נותן לאדם שלוש מתנות: חכמה, גבורה ועושר. אמנם לעיתים אדם מאבד אותן. מתי? כאשר הן באות לו בחטיפה! יהודי שרוצה לזכות הוא זה שלא חוטף, אלא אומר: אני לא מבקש מעצמי. אמתין בסבלנות עד שהקב"ה יתן לי זאת!

זה היה חטאם של בני גד ובני ראובן. אתה רוצה דברים טובים? מצוין, אבל למה במהירות? תעשה זאת במתינות! כשאדם יודע להתגבר על עצמו - הוא מצליח.

תישן על זה לילה!

כאשר הקים רבה של רעננה, רבי יצחק פרץ שליט"א, את

הם נפגשו מספר פגישות, ולבסוף הקימו בית בישראל!
לאחר מכן סיפר הבחור: "באותו הזמן שבו ביקש ממני אותו יהודי לעלות לישיבה ברכות' לא הייתה לי טיפה אחת של מצב רוח, וכבר עמד לי על קצה הלשון לומר לו: 'עזוב אותי, תחפש מישהו אחר. אתה יודע איפה הראש שלי נמצא?'" מה גרם לו לצאת מהבור שבו היה? ההתגברות שהתגבר על עצמו!
זו בדיוק העבודה שלנו. יהודי צריך לדעת שאם הוא הולך עם הקב"ה ומתגבר ומתאמץ לעבוד אותו גם כשקשה לו, הקב"ה נותן לו את הברכה!

הקאפו שמת מות קדושים

סיפור נוסף המלמד כמה אדם שיודע להתגבר על עצמו, יכול לזכות ברגע אחד:

האדמו"ר מבלאז'וב זצ"ל היה צדיק יסוד עולם, שעבר את שנות השואה הנוראות במחנות ההשמדה. הקאפו שהיה ממונה על הצריף שלו היה יהודי רחוק מתורה ומצוות שקראו לו שיינביס, וכשאר היהודים ששימשו בתפקיד נאלח זה, והתאכזרו ביותר לאחיהם היהודים והתעללו בהם כדי למצוא חן בעיני הגרמנים הארורים כדי שיתנו להם עוד כמה הטבות - אף הוא היה רע, אכזר וחסר לב.

ביחד עם האדמו"ר הייתה קבוצת חסידים יראי ה', ובהתקרב יום הכיפורים הם באו וביקשו מהאדמו"ר: "אולי תיגש אל הקאפו ותבקש ממנו שביום כיפור יתחשב בנו וייתן לנו עבודות שאין בהן איסורי דאורייתא אלא רק איסורי דרבנן".

הרבי חשש מאד מכך, משום שבדרך כלל אותם בוגדים שנאו ביותר את תלמידי החכמים והרבנים, ואם ידע שהוא היה אדמו"ר גדול, הוא עלול להרע לו מאד. אמנם מכיוון שכולם לחצו עליו, שם האדמו"ר נפשו בכפו והלך לדבר עם הקאפו.

"אף אחד מאיתנו לא יודע אם הוא יצא מכאן חי", פנה אליו האדמו"ר. "הרי יש לך לב יהודי, והיום לעת ערב מתחיל יום כיפור. עוזר לנו לא לעשות ביום הקדוש מלאכות דאורייתא אלא רק דרבנן". ובדברו, הסביר האדמו"ר לקאפו את החילוק בין שני סוגי המלאכות.

דברי האדמו"ר שיצאו מלב טהור נכנסו אל לב הקאפו, והוא אמר לו: "אתם הרי יודעים שהגרמנים מתעללים ביהודים בחגי ישראל יותר מאשר בשאר הימים, ולכן אם הם יחשדו בי שאני מסייע לכם בדרך כלשהי - אחת דתי להמית. לביל יום הכיפורים לא אוכל לפעול מאומה, משום שהנאצים שלחו אתכם לשבור את בית הקברות בלבוב, והם ישגיחו על ביצוע המשימה, אך בבוקר אשתדל לבוא לקראתכם. בקשה אחת לי מכם: אתם מצדכם תשמרו על השקט, כך שהדבר לא ייודע לאיש".

לביל יום כיפור שבו היהודים לצריף כשהם שבורים ורצוצים

מהעבודה, ואז החליט הרבי מבלאז'וב לערוך תפילת 'כל נדרי' בצריף.

בעיצומה של התפילה, התפרץ הקאפו לצריף וצרח עליהם: "אתם לא נורמלים! מה אתם עושים? אם הגרמנים היו תופסים שאתם עושים פה תפילת 'כל נדרי', הם היו הורגים את כולכם!" השיבו לו: "איננו יודעים אם נצא מכאן בחיים. לכל הפחות אנו מנסים לחטוף קצת מקדושת יום הכיפורים ולשוב בתשובה!"

למחרת בבוקר, לקח הקאפו את קבוצת היהודים שהיתה ביחד עם הרבי, והטיל עליה לנקות ולצחצח את כל הצריפים והמשרדים, שהרי הגרמנים אהבו סדר ונקיון. כולם קיבלו סמרטוטים לידיהם והחלו לנקות, וכדי שלא יעברו על איסור דאורייתא, הרטיבו את הסמרטוטים בדמעותיהם שלהם.

כאשר עסקו היהודים בניקיון אחד המשרדים, נכנסו לפתע שני חיילים גרמנים, וכשראו את קבוצת היהודים המנקה אותם, פשט חיוך זדוני על פניהם. הם יצאו מהמקום, ולאחר מספר רגעים שבו כשבידיהם סיר מרק עם נתחי בשר, אשר הדיף ניחוח עז ומגרה.

"אכלו מהמרק!" פקדו על היהודים.

"כעת אנחנו עובדים, ואיננו רוצים לאכול!" אמרו היהודים.

"אנחנו יודעים שהסיבה האמיתית שאתם לא רוצים לאכול היא בגלל שהיום יום הכיפורים!" ענו הנאצים בכעס. הם קראו לקאפו וציוו עליו: "אתה אחראי לדאוג לכך שהם יאכלו!"

בדרך כלל הקאפו היה ממלא את הפקודה בשמחה, ומכריח את היהודים לעשות כדברי הנאצים, אך להפתעת הנאצים, היישר אליהם הקאפו מבט ואמר: "לא רק הם צמים היום, אלא גם אני צם בפעם הראשונה בחיי. אתם יכולים להרוג אותי כעת, אך דעו לכם שלא אני יאכל ולא הם יאכלו!"

זעמם של הנאצים התגבר בהם עד להשחית, ואחד מהם שלף את אקדחו וירה בקאפו למוות. "יהודים ארורים! גם מחר לא תקבלו אוכל!" סיננו מבין שיניהם.

בכל מוצאי יום הכיפורים, היה הרבי מבלאז'וב מספר את הסיפור לעילוי נשמת אותו קאפו, והיה מוסיף: "הבה נתבונן: אותו יהודי היה רחוק מתורה ומצוות, ולא גדל על ברכי חינוך תורני אלא על חינוך כפרני. כיצד קרה שהוא היה מוכן למסור את הנפש בעבור צום יום הכיפורים, כשבקושי ידע מהי מהותו של היום?"

"אלא, שכאשר הוא נענה לסייע ליהודים אחרים במסירות נפש, למרות שעל פי התנהגותו עד לאותו רגע היה מצופה ממנו לנהוג אחרת, הוא התרומם והתעלה לפסגות רוחניות, עד שזכה למות על קידוש ה' כקדוש וטהור!"

(רבי גואל אלקריף שליט"א - שש באמרתך)

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?

שלחו מייל ל- dirshu@dirshu.co.il

**עד כדי כך התרגלנו, שבא אדם ואמר לי בפשטות גמורה:
 "אני לא מבין את הגמרא בסנהדרין. עולא זרבה אמרו על
 עקבתא דמשיחא "ייתי ולא איחמיניה" - מחמת שהתקופה
 קשה כל כך, הם ביקשו לא להיות בתקופה זו. אני לא מבין,
 למה? היום תקופת עקבתא דמשיחא, והכל די בסדר...**

הגאון רבי חזקיהו מיישקובסקי שליט"א על ימי בין המצרים ואיך לא להתרגל ל'מאכל בהמה'!

לרקוד משמחה.

"אבא, איזה יופי, התרגלתי! כבר לא כואבת לי הבטן! אין לי בעיה להישאר פה, במדבר... מאכל הבהמה כבר מתאים וטוב לי!" פרץ האב בבכי מר.

"אבא," נבהל הילד ותמה, "אבא, על מה אתה בוכה? כל זמן שכאבה לי הבטן, עודדת אותי ואמרת 'היה טוב'. ברוך ה', נהיה טוב, כבר לא כואבת לי הבטן מהעשבים, אני יכול לאכול אותם. אז על מה אתה בוכה?"

אומר לו האב: "בני, מחמד נפשי, כל זמן שכאבה לך הבטן ממאכל הבהמה, הייתי בטוח שלא תרצה להישאר במדבר הזה. ידעת, שאין זה מקום של בני אדם. לבני אדם יש מקום ישוב, לבני אדם יש מאכל אדם, ויש חיים של בני אדם.

כל זמן שלא היית מסוגל לאכול את מזון החיות והבהמות, ידעתי שאתה תחפש עד שתמצא מקום ישוב, מאחר שבמדבר אתה לא יכול להתקיים בשום אופן. כשאמרתי לך 'היה טוב', התכוונתי שתמצא מקום ישוב, ותחזור לחיות כמו בן אדם.

אבל כעת, בני האהוב, מאחר שהתרגלת לאוכל הרע הזה, ואתה שמח ומאושר ורוקד עם מאכל הבהמה, אתה משלים עם החיים כאן. שוב אינך נחוש בדעתך לחיות חיי בן אדם, ועם הבהמות תישאר. על זה אני בוכה. על זה היה דווה ליבי, ואין לי מנחם.

והנמשל מובן: כאשר מרגישים את צער החורבן, ומתאבלים, ומייחלים לבוא הגאולה, יש תקווה שנצא מהגלות הנוראה, ונזכה לגאולה ולמקדש ולקדושה. אבל אם כבר התרגלנו, ו'טוב' לנו בגלות, ואפילו איננו מבינים מה איבדנו - מצבנו הרבה יותר גרוע.

לא מבינים מדוע "ייתי ולא אחמיניה"...

בגמרא בכתובות מובא מעשה בגוי אחד, שרץ אחרי יהודי, ולא היה יכול להשיגו. מה עשה הגוי? הזכיר ליהודי את חורבן בית המקדש, ומרב צער אפסו כוחותיו של היהודי ולא היה יכול לרוץ, והשיגו הגוי.

אפילו הגוי ידע, עד כמה קשה הוא צער החורבן, שיתיר את האדם ללא כוחותיו.

כך היה בימים קדמוניים, כאשר היהודים עדיין הבינו מהו בית המקדש, ומהי השראת השכינה, וממילא התאבלו אבל גדול ונורא על החורבן, על כל מה שנלקח ואיננו.

המתרגל לגלות - ישועתו רחוקה!

כל יהודי בימי המצרים בוכה ומתאבל על החורבן, יותר מאשר בשאר ימות השנה. הוא מרגיש כאב איום וצער נורא על בית המקדש שחרב, על סילוק שכינה, על היעדר קדושה, על כל מה שאיבדנו בעוונותינו.

אז למה אנחנו לא כל כך רואים את הדמעות ואת בכי התמרורים? למה לא ניכר הצער הנוקב, והיכן הוא הכאב הנורא? איך זה שבימי בין המצרים עסוק הראש בתכנוני ים-בריכה-טיולים לימי 'בין הזמנים'?

ניתן להמשיל על כך משל:

אדם אחד הלך בדרך עם בנו. נכנסו השניים למדבר ותעו במרחביו, ולא הצליחו למצוא את דרכם. תם הלחם וכלו המים. חלף יום, והבן מתחיל לבכות, "אבא, אני רעב! אני לא יכול לסבול את הרעב הנורא!"

צמח שם, במדבר, צמח בר. בייאוש, תלש האב את הצמח ונתנו לבנו למאכל.

חצי שעה חלפה, ושוב בוכה הבן בכי תמרורים.

"בני, מחמד נפשי, האם אתה עדיין רעב?" שואל האב ברחמים גדולים.

"לא."

"אם כן, מדוע אתה בוכה?"

"כואבת לי הבטן," מייילל הבן. "מה שנתת לי לאכול זה בכלל לא מאכל אדם, זה מאכל בהמה".

האב בוכה יחד איתו, אבל מתגבר על כאבו כדי לנחם את הבן. "היה טוב, ה' יעזור. אתה תראה, שעוד נצא מהמדבר הזה".

למחרת חזר על עצמו אותו סיפור. הבן בוכה מרוב רעב ומבקש אוכל, ושוב נותן לו האב עשב שהוא מאכל בהמה. הבן נרגע מרעבונו, אבל אחרי מחצית השעה הוא שוב בוכה בכי עז.

"בני מחמדי, למה אתה בוכה? אתה רעב?"

"לא."

"אז למה אתה בוכה?"

"כואבת לי מאד הבטן, זה מאכל בהמה..."

האב מצטער מאד, אך משתדל לנחם את הבן.

כך חולף עוד יום ועוד יומיים, עוד שבוע ועוד שבועיים, וכבר עבר חודש. יום אחד הבן אוכל את מאכל הבהמה, עוברת חצי שעה, אבל ראה זה פלא - הבן לא בוכה. עוברת שעה, והבן מתחיל

התרגלנו כל כך למאכל בהמה, עד שכבר איננו מבינים את בני האדם, שלא יכולים ולא רוצים לחיות כמו בהמות.

בואו נבכה על החורבן, ונבכה גם על המצב שלנו - שאיננו מבינים את החורבן. ואם נבכה על כך, אולי נתחיל לקלוט את עוצמת האובדן, ונתחיל להיטיב את מעשינו, כדי שנהיה ראויים לגאולה.

אברך אחד, מופלג בתורה עד מאוד, סיפר לי על התרחשות מימי בחרותו בישיבת פוניבז'. הוא היה אז מן הצעירים שבישיבה, והוא וחבריו תכננו בימי בין המצרים את תוכנית "בין הזמנים" שלהם - לנסוע למקומות הקדושים.

הדבר הגיע לאוזניו של המשגיח, רבי יחזקאל לוינסטיין זצ"ל, והוא ביקש לדבר עם הבחור.

"מה קורה? שאל המשגיח, "מתכננים נסיעה?"

"זה לא אני," אמר הבחור בחשש. "חברים מתכננים... אנחנו רוצים להתפלל במקומות קדושים בצפון, והכל יהיה בהיתר, כמו שמתאים לבני תורה..."

אמר לו המשגיח: "אני לא מדבר כרגע על הטיול. אני לא מבין איך כעת, כשמתאבלים על בית המקדש שחרב, יש ראש לטיולים. איך כעת, בשעה ש'מתו מוטל לפניו', אפשר לדבר על טיולים למקומות הקדושים?"

בזמן של האבלות על החורבן, הראש כבר נמצא בתכנונים של הקעמפ?!

זה נורא ואיום!

אם מתרגלים למאכל בהמה, וכבר לא כואבת בגללו הבטן, זה לא סיבה לרקוד משמחה... זה עצוב ומר.

אם ניתן דעתנו לכך, אולי נזכה להבין את צער החורבן, וממילא ניטיב מעשינו ונזכה לגאולה השלמה במהרה.

(רבי חזקיהו מישקובסקי שליט"א - דורש טוב בין המיצרים)

כעת, העיניים יבשות הלב לא דווה, מאחר שאפילו הבנה לגבי מה שאיבדנו - אין לנו. ומאחר שכך, אנחנו לא באמת מייחלים לגאולה.

אני זוכר, שעוד היה פה, בבני ברק, יהודי מהדור הקודם. שמו היה הרב צמד, והוא הגיע קרוב לגיל תשעים. שאלתי אותו באידיש: "אומרים שפעם היה אחרת, תסביר לי - מה היה אחרת?" הוא ענה לי, גם כן באידיש: "אני יהודי פשוט. על הגדולים של פעם אני לא יודע מה לספר לך, אבל את זה אני כן יכול לספר - העיירה שלנו היתה עיירה קטנה, ואנשיה פשוטים. ובכל זאת, לא היתה שום אפשרות בעולם, שהבעל-קורא יוכל לקרוא את כל איכה כסדר. הוא התחיל לקרוא, ופרץ בבכי מר, ואיתו כל הקהל. ניסה להמשיך, ושוב בכה בכי תמרורים, וכל הציבור בוכה עמו. כך עד שהצליחו לסיים קריאת איכה בשברון לב גדול. כך היו היהודים הפשוטים של פעם.

אבל היום יבש מעיין הדמעות, לא מבינים בכלל מה הבעיה בגלות...

התרגלנו לחיות כמו בהמות. התרגלנו להיות שקועים בגשמיות, התרגלנו לעלמא דשיקרא, התרגלנו לגסות הרוח ולמדודות רעות, התרגלנו למחלוקת ולצרות העין.

נדמה לנו, שככה חיים בני אדם, וממילא העין לא דומעת והלב לא נשבר. ועל זה יש בכי כפול ומכופל - לא רק שאבד מאיתנו בית המקדש, אלא שאפילו איבדנו כל שייכות אליו.

עד כדי כך התרגלנו, שבא אדם ואמר לי בפשטות גמורה: "אני לא מבין את הגמרא בסנהדרין. עולא ורבה אמרו על עקבתא דמשיחא "ייתי ולא איחמיניה" - מחמת שהתקופה קשה כל כך, הם ביקשו לא להיות בתקופה זו. אני לא מבין, למה? היום תקופת עקבתא דמשיחא, והכל די בסדר... מה הבעיה? יש ישיבות, יש תורה, יש חסד. למה עולא ורבה, האמוראים הקדושים, לא רצו לחיות היום, ממה הם חששו?"

הוי עובדה שבחור הגיע ל"חזון איש" וביקש ממנו שיבוא לחתונה שלו. אבל החזון איש זצ"ל סירב: "אני לא יכול, קשה לי לבוא". הבחור לא ויתר. עוד פעם התחנן: "אני מבקש מאוד שהרב יבוא לחתונה שלי...". "קשה לי, לא יכול" - התנצל ה"חזון איש" אבל והוא עמד ונדנד, נודניק

כוחו של השומר דיבורו

ישמע. צדיק גוזר. וגם תפילתו תתקבל.

לייקר כל מילה

שמירת הדיבור, ראשית כל היא לייקר כל מילה, לכבד מילה שאומרים. "ככל היוצא מפיו יעשה" - אם הבטחת משהו עליך לקיים, ויהי מה.

לא יחל דברו ככל היצא מפיו יעשה (ל, ג)

בין שתי שתיקות - דיבור אחד

פירש רש"י: "לא יחל דברו - כמו לא יחלל דברו, לא יעשה דבריו חולין".

החיד"א הקדוש אמר בדרך רמז ודרוש: מי שלא יחל את דברו - כל מוצא מפיו הקב"ה יעשה. מה שהוא יוציא מפיו הקב"ה

וכי "בלי נדר" זה הפקר?! ככל היוצא מפיו!
אומרים, שליטאי סיפר פעם סיפור, וכה היו דבריו: "מומר
אחד נכנס אל הגאון מוילנא ודיבר דברים גרועים, והגאון אמר:
שהוא לא יוציא שנתו". ככה ממש הוציא מפיו.
"נו", שאלוהו, "ומה היה בסוף?"
והליטאי ענה: "מה הנפקא מינה מה היה בסוף, זה כבר
מספיק בשבילנו!"
כאן נגמר הסיפור אצל הליטאים. - שהוא אמר. אמר זה הכל.
וזה הסוף!
כוחה של מילה.

עשרים סטים, לא פחות!

כדאי לשמוע סיפור נוסף. ה"חפץ חיים" זצ"ל הוציא לאור
ספרים רבים, ולא הוציא את הספר למכירה לרבים, עד שהגיהו
אותו היטב.

בסוף ימיו בתו היתה מסייעת בידו להגיה את הספרים. בסוף
ימיה שלה היא התגוררה בירושלים - הרבנית זקס. לפני כמה
שנים נפטרה, הבת של החפץ חיים!.

פעם אחת ה"חפץ חיים" ביקש ממנה שתגיה סט 'משנה
ברורה'. זה היה בחורף. שם, בליטא, בחורף לא היה הרבה שמש,
כמעט ולא מצאו את השמש זורחת באמצע החורף.

והנה באותו יום שאביה ביקש ממנה להגיה את ה'משנה
ברורה', בדיוק יצאה השמש על הארץ. שמחה גדולה! היא רצתה
לצאת החוצה, להנות מהשמש. לכן בקשה מאבא: "אולי מחר.
היום לא".

וכיון שחשבה שאבא יאמר לה שזה דחוף, הוסיפה ואמרה:
"אבא, מחר אני מוכנה להגיה אפילו עשרים סטים. מחר, אבל
לא היום".

"מה קרה? למה היום לא?" התעניין ה"חפץ חיים".

"כי יש שמש בחוץ, אני רוצה לשבת, לתפוס שמש בחצר".

"בסדר, תלכי לשמש", הסכים ה"חפץ חיים".

היא יצאה, ישבה בשמש כמה שעות. כאשר שבה לחדרה
בבית, מצאה על השולחן ערימה של עשרים סטים 'משנה
ברורה'.

באה לאביה ותמהה: "אבא, מה קרה?"

"בתי היקרה", אמר ה"חפץ חיים" במתק לשונו, "מילה זו
מילה. את הוצאת מהפה שלך 'עשרים סטים'. עשרים סטים זה
עשרים סטים, לא פחות".

איי, איי.

ומי שאצלו מילה זו מילה, יש לו זכות ש"ככל היוצא מפיו
יעשה" כפי שאמרנו מהחיד"א ומה"חפץ חיים".

מהדברים הצריכים חיזוק

הכל יודעים כי מה שאנו מדברים עתה בענין השמירה על
הפה, יש לו חשיבות, וזה כל כך הלכה למעשה בכל יום.

בילדותי, בזמן שה"חזון איש" זצ"ל עוד היה חי, בני ברק
היתה עיר קטנה מאוד, ובפרט שכונת 'זכרון מאיר' שכללה
בסך הכל משפחות בודדות. אנחנו התגוררנו בשכונת "חזון
איש", וכאשר היינו צריכים ללכת בשבת מהבית - שהיה ברחוב
בית הלל - עד ל'בית כנסת הגדול' ברבי עקיבא, היינו צריכים
להניח עירובי תחומין, כי באמצע היה הפסק של שבעים אמה
ושיריים!...

ה"חזון איש" נהג להתפלל, דוקא 'מנחה גדולה'. היה מקפיד
על כך. היכן יש באמצע היום מניין למנחה בעיר קטנה ואנשים
בה מעט? באמת היה לו קשה עד שהתקבץ מניין.

סיפר לי יהודי שהיה נוכח במקום. באחד הימים ישב יהודי
בבית ה"חזון איש", חצי שעה שלושת רבעי שעה, והגיעה שעת
המנחה. הוא המתין בסבלנות ישב והסתכל בספר ולא הלך, כי
ה"חזון איש" צריך מנין, והיה קשה לקבץ עשרה. ביקשו מכל
מיני אנשים שעברו ברחוב וכל אחד התחסק: "לא, אין לי זמן"
[לשבת שלושת רבעי שעה ולבלבל את הראש ל"חזון איש", היה
להם זמן, אבל שצריך לעשות משהו גם למענו - זה לא כל אחד
מבין].

סוף סוף השיגו מנין. ברוך ה' הגיע העשירי. שעת התפילה
כבר התאחרה בחצי שעה. היו צריכים להתפלל בשתיים-עשרה
וחצי, ועד שהשיגו את העשירי השעה היתה כבר אחת. ואז אמר
רבי שמואל גריינמן זצ"ל - הגיס של ה"חזון איש": "אוה, מה
אני עושה עכשיו? קבעתי עם יהודי שיבוא אלי בשעה אחת
וניפגש, והנה אני העשירי עד שחיפשו במשך זמן, אבל יהודי
ממתין לי בבית, סיכמתי איתו!"

הוא לא רצה לפסוק, ושאל את ה"חזון איש": "רב'ה, מה אני
עושה?"

ומה אתם אומרים, רבותי, מה ה"חזון איש" אמר לו? - - -

ה"חזון איש" אמר לו: "אצל אחד שהאמת נר לרגליו, זו לא
שאלה כלל..."

פשיטא. נדברת עם מישהו - ככל היוצא מפיו יעשה!

הוא עובדה שבחור הגיע ל"חזון איש" וביקש ממנו שיבוא
לחתונה שלו. אבל החזו"א זצ"ל סירב: "אני לא יכול, קשה לי
לבוא".

הבחור לא ויתר. עוד פעם התחנן: "אני מבקש מאוד שהרב
יבוא לחתונה שלי...".

"קשה לי, לא יכול" - התנצל ה"חזון איש". היו לו את הסיבות
שלו, ויכול להיות שלא רצה, הכל יכול להיות.

אבל והוא עמד ונדנד, נודניק.

ישב שם אחד התלמידים. הוא ידע שמהבית של החזו"א
בשום אופן לא מגרשים אנשים. לכן רק אמר ל"חזון איש":
"רב'ה, שהרב יגיד 'בלי נדר' אני אבוא לחתונה" [ואם אומרים
בלי נדר, זו לא חובה לבוא, ובינתיים הבחור ילך מכאן].

אמר לו ה"חזון איש": "אצלי, אם אגיד בלי נדר, אני אבוא
לחתונה. זו 'קבלה' גדולה אצלי", ע"כ.

להיכנס אליו". הלכו להודיע לבתו, והיא אמרה שאפשר להיכנס. כזו פגישה, חבל להפסיד - חשבתי לעצמי.

הלכתי לשם אחריהם. הוא נכנס, וכמו שאמרתי לכם, הרב'ה ר' שלום היה חלש מאד. אבל הוא רק ראה את ר' נתן, אוי ההתרגשות היה עד השמים: "אוי ר' נתן! ר' נתן!" אמר בכזו השתפכות הנפש, ר' נתן!

נו, רבי נתן התיישב. אוהו. הוא ביקש מר' שלום להגיד איזה ווארט. אבל כנראה שלא היה שייך. אמר ר' נתן וכטפויגל לר' שלום: "אם כך, אני אגיד את הדרשה שלכם, שדיברתם אצלנו בליקוד".

חשבתי שהוא יאמר איזה רעיון, א'גוטא חידוש, - דבר עמוק מאיר עיניים.

ר' נתן זצ"ל פתח את פה קדשו, כשהוא חוזר על הדרשה של ר' שלום. מה אמר בליקוד?

אמר בקול ובעל פה כמה שורות מאיגרת הגר"א, עם ניגון: **"ועד יום מותו צריך האדם להתיסר. ולא בתעניתים, ולא בסיגופים - רק ברסן פיו ותאוותו"**. כך המשיך הלאה. הוא שר: **"רק ברסן פיו ותאוותיו. וזו היא התשובה"**.

אתם שומעים? חזר ר' נתן - אתם שומעים - זו היא תשובה, "רסן פיו" - אחד מרסן את הפה שלו, מרסן את תאוותיו! זו תשובה.

"וזה יותר מכל התעניתים והסיגופים שבעולם. וזה כל פרי העולם הבא".

אחרי כן המשיך בניגון את המשך דברי האיגרת [ודמעות עמדו בעיניים]: **"וכל רגע ורגע, אוי, זה ממש גיועלדיק, נשמע מה שהולך פה. איי הגאון מוילנא, קדש הקדשים, מה שהוא מודיע - 'וכל רגע ורגע שאדם חוסם פיו' - מעוניין לדבר, אך חוסם את הפה במחסום. מדביק שתי שפתותיו כאבני רחיים. חוסם. אם כך הוא עושה - 'זוכה בשבילו לאור הגנוז שאין כל מלאך ובריה יכולים לשער. ובזה יכופר לו כל עוון. וניצל משאול תחתית"**.

אנו רוצים כל כך כפרה, מעוניינים ב'תשובה', וכאן הגאון מבטיח כי החוסם פיו "יכופר לו כל עוון וניצל משאול תחתית"! מכרה זהב. לא כך? בוער לו לדבר איזה ענין, ויש לו מאה היתרים שמותר וצריך לשוח, ושבוודאי מצוה לדבר. אבל כיון שאין לו פסק ברור על הענין, הוא מתאפק וסוגר את פיו. ואז מה קורה? - הוא זוכה לאור הגנוז שאין כל מלאך ובריה יכולים לשער! **כל רגע ורגע**. לא פעם אחת, אלא כל רגע נוסף שחוסם פיו. וכי זה לא מכרה זהב? מיליארד.

הוא חזר על כמה שטיקלאך נוספים מהגר"א: **'אבל העיקר ליזכות לעולם הבא, על ידי שמירת פיו. וזה יותר מכל התורה והמעשים, כי הפה קודש קדשים'**. והדרשה של ר' נתן / ר' שלום, הסתיימה.

אה, ממש מבהיל. ונזכה לשמור פינו לקודש.

(רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל - יחי ראובן)

ואלו דברים הצריכים חיזוק. כי פעמים רבות קובעים, מדברים על זמן, נוקבים סך כסף מסויים, מבטיחים לבוא בשעה מסוימת, קובעים, ו...גורנישט. האדם לא מייחס חשיבות לדיבוריו. וי. "אבל אמרת לי שאתה תגיע".

"כן, כן, אמרתי, אבל - - -".

הדיבור שלו לא שווה. איך קוראים לזה היום: אין לדברים שלו כיוסו.

אבל ישנם יהודים, שאם אמרו מילה אפשר לבנות עליה בנין רב קומות. א'ואוורט, איז א'ווארט.

ובפרט חלילה, בנדרים ושבועות או ספק נדרים, יש להיזהר ולהישמר. ה"בעל הטורים" כותב: "נדרים" בגימטריה "רוצח!" לא פחות ולא יותר. כי חז"ל אומרים שהנודר ואינו מקיים רח"ל בניו מתים ואשתו וכו', א"כ הוא כרוצח! יש להישמר.

אפילו אם לא אומר נדר ממש, אבל אם זה לדבר מצווה - יש לדבריו דין של נדר שהוא מחויב לקיים.

לדוגמא: אומרים לאדם "בוא לאכול" הוא אומר "אני כבר בא לאכול", ובדיוק באותו יום ראש חודש, ובראש חודש יש מצות אכילה, אם כן הוא מחויב לאכול, כי לא אמר בלי נדר. הוא מזלזל, ובכלל לא עלה על דעתו שעלול להיכשל חלילה בחטא של נדר לדבר מצוה. אבל כיון שהיום ראש חודש הוא בסכנה של נדר.

יש להקפיד בענייני הנהגות טובות לומר על כל דבר בלי נדר. בלי נדבה. כי יש מעשים ותחומים שהאדם לא מעלה כלל על דעתו שזו מצוה, וממילא זה נדר, ויכול להיכשל.

כמו כן. אדם עם הפה שלו יכול במשהו קטן להיכשל בחמורי חמורות. מילה אחת הוא אומר ורחמנא ליצלן, חמורי חמורות. ולשון הרע שקול כנגד עבודה זרה, גילוי עריות, שפיכות דמים. מירעדיק, ואין עוד עבירה בעולם, שכל כך בקלות אפשר להיכשל בה. כי אפילו ראיית העיניים שכתוב בגמרא שבקלות אפשר להיכשל, אבל בכל אופן צריך שתהיה היכי תמצא. אבל כאן בכל רגע ובכל מקום שהוא נמצא, רק מדבר בטלפון ומוציא את הלשון מנרתיקה, או וי. לכך החיזוק צריך להיות מאוד מאוד. וה' יעזרנו.

הביקור בביתו של רבי שלום שבדרון

אספר לכם מעשה. היה פעם יהודי גדול, ודאי שמעתם עליו - המשגיח בליקוד, **רבי נתן ואכטפויגל** זצ"ל. הוא היה משגיח בליקוד עוד בזמן רבי אהרן קוטלר. והיה מהקלעמר'ס מהתלמידים של רבי ירוחם ממיר. הוא הגיע לביקור בארץ ישראל, וכיון שהיה בידידות עם הרב'ה ר' שלום שבדרון ז"ל, מירעדיקא ידידות, חפץ לבקרו.

בסוף ימיו של ר' שלום, הוא התגורר פה בבני ברק אצל בתו, והיה מאוד חלש. הייתי בשיחה בבני ברק מפי ר' נתן וכטפויגל. אחרי שאמר את השמועות הוא התעניין האם אפשר להיכנס אל ר' שלום?

שמעתי שהוא מעוניין להיכנס, אמרתי לו: "כן, ודאי, אפשר

אמר לו רבי אריה: "הבחור בכה והתחנן בפני שאחזיר אותו. אמנם יש לי לב רחום, אך אני מודיע לך שלא תחננני שינו את דעתי. ואם תשאל, מדוע בכל זאת החלטתי לבטל את ההחלטה הקודמת ולהחזירו לשיבה? אומר לך: הכל בגלל מילה אחת..."

המצערים אחרים בלי סיבה - 'צוררים'

התורה מתחשבת באדם ודואגת לכבודו. לכן, לא די לתת לעני פרוסת לחם להשביע את רעבונו, אלא צריך לספק לו את מה שנחסר לו ולאפשר לו את רמת החיים שהורגל בה לפני שנעשה עני. עשיר גדול שהורגל לחיי פאר ונסע ברכב יוקרתי עם נהג צמוד, אם ירד מנכסיו לא די לתת לו כמה שקלים לנסיעה באוטובוס, אלא צריך לדאוג לו לרכב יוקרתי ולנהג צמוד... מספרת שם הגמרא: "אמרו עליו על הלל הזקן, שלקח לעני בן טובים אחד סוס לרכוב עליו ועבד לרוץ לפניו. פעם אחת לא מצא עבד לרוץ לפניו ורץ לפניו שלשה מילין".

שואל ה"בן יהודע": הלל הזקן היה נשיא ישראל, וכי לא היו לו משרתים שיעשו זאת במקומו? מדוע אחד התלמידים שלו לא נידב את עצמו לעשות זאת? על כרחך מדובר בזמן מיוחד, כגון בערב שבת, בשעה שכולם עסוקים בהכנותיהם לשבת. הלל הזקן, בענוותנותו, לא רצה להטריחם ולכן לא קרא להם, אלא עשה זאת בעצמו.

ומה עם כבוד התורה? וכי יאה לגדול הדור לרוץ ברחוב כעבד ומשרת לפני סוסו של איזה יהודי עני? הרי זה איננו לפי כבודו! אלא אומר ה"בן יהודע", שהלל אכן חשש לעניין כבוד התורה ומצא לכך פתרון: הוא כיסה את פניו והסתיר את עצמו כדי שלא יזהו אותו, וכך רץ לפני העני למרחק של שלושה מילין. כל זאת כדי לקיים את מצות התורה "פתוח תפתח את ירך לו... די מחסורו אשר יחסר לו".

נתאר לעצמנו: ערב שבת, כולם עסוקים בהכנות לשבת, והנה דופק בביתו של נשיא ישראל יהודי עני ומבקש ממנו צדקה. אצל הלל הזקן אין שעות קבלה. תמיד הדלת פתוחה - לשאלות, לברכות, לצדקות... הלל לא הסתפק בנתינת כמה פרוטות. הוא הכיר את הרקע של העני וידע שהוא 'בן טובים' שהורגל לחיי עושר. הלל התפנה מכל עיסוקיו, לבש בגדים משונים כדי שלא יזהו אותו, יצא לרחוב, הושיב את העני על סוס ורץ לפניו ברחובות העיר... בלי כל זה הוא לא היה יוצא ידי חובת "די מחסורו אשר יחסר לו".

זו לא הפעם היחידה שהטרידו את הלל הזקן בערב שבת והפריעו לו בהכנות לשבת. המעשה הידוע על אותו אדם שבא אל הלל מתוך מטרה להקניט אותו - אף הוא היה בערב שבת, בשעה שהלל חפף את ראשו לכבוד שבת. מספרת הגמרא (שבת לא ע"א): "הלך ועבר על פתח ביתו, אמר: מי כאן הלל? מי כאן

נקם נקמת בני ישראל מאת המדינים (לא, ב) מה בין מדיין למואב

בפרשת פנחס נאמר (כה, יז-יח): "צָרֹר אֶת הַמְּדִינִים וְהַפִּיטֶם אוֹתָם. כִּי צָרְרִים הֵם לָכֶם בְּנִכְלִיהֶם אֲשֶׁר נָכְלוּ לָכֶם עַל דְּבַר פְּעֹר". התורה מגלה לנו את הסיבה מדוע "צוררים הם לכם" - "על דבר פֵּעֹר", ומפרש רש"י: "שהפקירו בנותיהם לזנות, כדי להטעותכם אחר פֵּעֹר".

אם כן קשה, מדוע ציוותה התורה לצרור את המדיניים ולא את המואבים, הרי החטא של בעל פֵּעֹר נגרם על ידי מואב? אומר רש"י: "שהמואבים נכנסו לדבר מחמת יראה, שהיו יראים מהם, שיהיו שוללים אותם, שלא נאמר אלא (דברים ב, ט) 'אל תתגר במלחמה'. אבל מדינים נתעברו על ריב לא להם". מואב לא פעלו כנגד עם ישראל בחלל ריק, היתה להם סיבה לכך. גם אם הסיבה אינה מוצדקת, וגם אם בוודאי היא אינה מצדיקה את המעשים הקשים שלהם כנגד עם ישראל, אבל עצם העובדה שמבחינתם הם פעלו מתוך 'הגנה עצמית' - מרככת את חומרת המעשה שלהם ויש מקום להתחשב ולהקל בעונש.

לעומת זאת, מדיין פעלו כנגד ישראל סתם כך, בלי שום סיבה המדייניים לא הרגישו מאוימים בגלל עם ישראל, לעם ישראל לא היה שום קשר עימם, ומה פתאום הם באים ופוגעים בישראל? מה אתם שולחים את בנות המלכים שלכם להחטיא את עם ישראל? למה לצער אחרים בלי סיבה?

אומרת התורה: "צרור את המדינים והכיתם אותם כי צוררים הם לכם". מדיין הם "צוררים לכם" - הם שונאים את עם ישראל בלי סיבה, שנאת חנם. על שנאת חנם אין מה לסנגר, וצריך להענישם בכל חומרת הדין!

בית המקדש ייבנה בזכות דאגה לזולת

ב'כורך' בליל הסדר כורכים מצה ומרור ואומרים: "זכר למקדש כהלל". מהו "זכר למקדש"? וכי אנו יודעים מה יבנה לנו את בית המקדש?

אומרת לנו התורה (דברים טו ז-ח): "כי יהיה בך אביון... כי פתוח תפתח את ירך לו... די מחסורו אשר יחסר לו".

מה כוונה שצריך לתת לעני "די מחסורו"? אומרים חז"ל (כתובות סז ע"ב): "'אשר יחסר לו' - אפילו סוס לרכוב עליו ועבד לרוץ לפניו".

וחמורה ביותר. אך בר קמצא עשה מעשה נורא מאין כמוהו, שכך המלשינות שלו גרמה לחורבן בית המקדש! מה יותר חמור מזה? והנה, כמה דפים לאחר מכן (נז ע"א) מסכמת הגמרא ואומרת: "כמה גדולה כוחה של בושה, שהרי סייע הקדוש ברוך הוא את בר קמצא, והחריב את ביתו ושרף את היכלו".

מה גרם לחורבן הבית? הבושה שבייש בעל הסעודה את בר קמצא!

נחשוב לרגע, עד כמה נתבזה בר קמצא? הוא לא התבזה בפני מיליון איש. מן הסתם היו שם מאה-מאתיים מוזמנים שהיו עדי ראייה למעשה. האם בגלל מאה-מאתיים אנשים שבר קמצא התבזה בפניהם, היה כדאי לו לגרום לדבר הנורא של שריפת בית אלוקינו, עם כל הנלווה לכך - חורבן ירושלים וגלות עם ישראל? התשובה היא: כן! עובדה שהוא עשה זאת. לשם כך הוא טרח ונסע במשך כמה שבועות עד שהגיע לארמון הקיסר. כל זה היה נכון בעיניו - בגלל הבושה שהיתה לו בפני מאה-מאתיים אנשים! "אנו למדים מכאן" - אמר רבי אריה למשגיח - "כמה גדול כוחה של בושה. בגלל בושה יהודי היה מוכן לגרום לחורבן בית המקדש, והקב"ה הסכים לו!"

"הבחור בא אלי והתחנן על נפשו בדמעות" - סיים רבי אריה - "אך, כאמור, דעתי נשארה בעינה. אמרתי לעצמי: אל תתרגש מדמעות, תעשה מה שנכון לעשות. אך כשהוא אמר לי שלא יוכל להראות את הפרצוף שלו בפני חבריו מרוב בושה - כנגד הדבר הזה לא היה לי מה להשיב לעצמי וביטלתי את החלטתי הקודמת".

המצטער בצער הזולת - זוכה לשמחה

אם בגלל בושה נחרב בית המקדש - בית המקדש ייבנה על ידי השתתפות בצער הזולת ועל ידי דאגה לכבודו.

כשיוסף ובנימין נפגשו לאחר שנים רבות של נתק, נאמר (בראשית מה, יד): "ויפול על צוארי בנימין ויבך ובנימין בכה על צואריו". אומר רש"י: "ויפול על צוארי בנימין אחיו ויבך" - על שני מקדשות שעתידין להיות בחלקו של בנימין וסופן ליחרב. 'ובנימין בכה על צואריו' - על משכן שילה שעתיד להיות בחלקו של יוסף וסופו ליחרב".

לכל אחד היתה את הצרה הפרטית שלו, אבל הבכי של כל אחד מהם היה על הצרה של השני! כשהצער של השני נוגע ללבך ואכפת לך ממנו יותר מאשר אכפת לך מעצמך - כך בונים את בית המקדש!

חתן ניגש לראש הישיבה שלו ושאל אותו: "על מה אני צריך להתפלל בחופה שלי?"

השיב לו ראש הישיבה: "דבר ראשון תתפלל על החברים שלך, שגם הם יזכו להיכנס תחת החופה במהרה. אתה מאושר? תתפלל שגם הם יהיו מאושרים!"

פעם ניגש אותו ראש הישיבה אל אחד הבחורים המבוגרים בישיבה והתעניין בעסקי השידוכים שלו. אמר לו הבחור: "אני

הלל? נתעטף ויצא לקראתו. אמר לו: בני, מה אתה מבקש? אמר לו: שאלה יש לי לשאול. אמר לו: שאל בני, שאלו! ואז הוא החל בסדרה של שאלות קנטרניות, אך הלל הזקן השיב על כל השאלות בנחת, כאילו הן שאלות חשובות ויש לו את כל הזמן שבעולם להשיב עליהן...

אומרים חז"ל (עירובין יג ע"ב): "מפני מה זכו בית הלל לקבוע הלכה כמותן - מפני שנוחין ועלובין היו".

ועל כך אנו אומרים בליל הסדר: "זכר למקדש כהלל" - כך בונים את בית המקדש! בית המקדש ייבנה בזכות דאגה ואכפתיות לזולת, מתוך ענוה וביטול עצמי מוחלט.

כמה גדול כוחה של בושה

רבי אריה פינקל זצ"ל, ראש ישיבת מיר ברכפלד, היה גדול בתורה וביראת שמים ונודע כענק המידות. אחד הבחורים בישיבה עשה מעשה חמור של שחיתות מידות. המשגיח בא להיוועץ ברבי אריה, אמר לו רבי אריה: "אמנם בדרך כלל אני נזהר מאד שלא לסלק בחור מהישיבה, אבל מי שיש לו מידות מקולקלות ומושחתות שכאלה, אין לו מקום בישיבה".

הלך המשגיח והודיע לבחור על סילוקו מהישיבה. מה עשה הבחור? הלך לביתו של רבי אריה והתחנן על נפשו. אמר לו רבי אריה: "לך אמור למשגיח שאני אמרתי להחזיר אותך לישיבה..." מיהר הבחור אל המשגיח והעביר לו את המסר מראש הישיבה. הלך המשגיח אל רבי אריה ושאל בפליאה: "הרי לא פעלתי על דעת עצמי, קיבלתי מכם את ההוראה והאישור להוציאו מהישיבה!..." אמר לו רבי אריה: "הבחור בכה והתחנן בפני שאחזיר אותו. אמנם יש לי לב רחום, אך אני מודיע לך שלא תחננוני שינו את דעתי. אם החלטתי שאין מקומו בישיבה - אין טעם שאשנה את דעתי, שהרי הסיבה להחלטה להוציאו מהישיבה לא נעלמה. ואם תשאל, מדוע בכל זאת החלטתי לבטל את החלטה הקודמת ולהחזירו לישיבה? אומר לך: הכל בגלל מילה אחת..."

הבה נעיין - אמר רבי אריה - בסיפור הידוע המובא בגמרא (גיטין נה ע"ב) על קמצא ובר קמצא: אדם עשה סעודה גדולה לאורחיו ושלח להזמין את אוהבו - קמצא, אך בטעות הוא הזמין את שונאו - בר קמצא. כשראה בעל הסעודה את שונאו בר קמצא יושב בסעודה, פנה אליו וציווה עליו לעיני כולם: "צא החוצה!". בר קמצא לא רצה להתבזות בפני האורחים והציע לו לממן את המנה שלו ובלבד שייניח לו להישאר בסעודה. כשבעל הסעודה לא הסכים, הוא הציע לממן חצי מעלות כל הסעודה, ואף את עלותה של כל הסעודה כולה. אך בעל הסעודה בשלו - "צא החוצה!"

בר קמצא לא היה מוכן לסלוח לבעל הסעודה, אך לא פחות מכך הוא נפגע מאותם תלמידי חכמים שישבו בסעודה והיו עדי ראייה למתרחש ושתקו. בעקבות זאת החליט ללכת ולהלשין על היהודים אצל הקיסר. בסופו של התהליך, התוצאה היתה נוראה מכל - חורבן בית המקדש.

אין צורך לומר שההתנהגות של בעל הסעודה היתה מושחתת

כבר בחור מבוגר, אבל אינני בשידוכים, כי אחי הגדול תקוע. הרב יברך אותו שיתחתן, ואז הוא יפנה לי את הדרך".

שאל ראש הישיבה: "ומדוע שלא תתחיל בשידוכים במקביל?" השיב בחור: "אני לא מסוגל לעשות זאת, כי אני יודע שזה יכאב להוריי מאוד".

אמר ראש הישיבה: "אשריך! אתה מקיים שתי מצוות: אתה דואג לאחיך וגם מכבד את הורייך ומונע מהם צער". והוסיף: "בזכות זו שאתה מוכן להצטער כדי למנוע צער מאחרים, הקב"ה ישמח אותך. אני מברך אותך שאחיך יתארס במהרה ואתה תתארס אחריו מיד".

וכך היה. תוך תקופה קצרה התארסו שני האחים בזה אחר זה.

איך אפשר להתענג בשעה שהשני שרוי בצער?

רבני משפחת אבוחצירה המעטירה, בהיותם במרוקו הם חיו ברווחה, כיאה למעמדם הרם. היו להם בתים מרווחים ומשרתים שבישלו להם מעדני מלכים. כשעלו לארץ ישראל הם התגוררו בערי פיתוח מרוחקות שנועדו לעולים החדשים מצפון אפריקה. השינוי היה גדול, התנאים החדשים היו קשים מנשוא והם סבלו מעוני ומחסור.

אחיו של הבבא סאלי היה רבי יצחק אבוחצירה, בבא חאקי. הוא התיישב בעיר רמלה והתמנה לרב הראשי. בשנים ההן היתה "תקופת הצנע", ובבתים רבים שרר עוני. הרבנית שלו, שבמרוקו היתה רגילה לחיי רווחה, התקשתה להתמודד עם המצב החדש. אמר לה בבא חאקי: "ארץ ישראל נקנית בייסורים. עד היום הקב"ה ניסה אותנו בניסיון העושר ומעתה הוא מנסה אותנו בניסיון העוני".

אמרה הרבנית: "אני מוכנה לחיות בצמצום בכל ימות השבוע, אבל מה יהיה בשבת? איך אכין את השבת?"

אמר לה: "אל דאגה! הבוטח בה' - חסד יסובבנהו". הגיע יום רביעי - והמקרה ריק. אמרה: "מה יהיה?" אמר לה: "ישועת ה' כהרף עין".

ביום חמישי בבוקר היא יצאה מביתה, והנה היא מוצאת ברחוב שטר של עשר לירות - סכום גדול בימים ההם, שהספיק לכל צרכי השבת ברווח.

היא הרימה את השטר ורצה לביתה בשמחה וקראה בהתרגשות: "חסד ה'! מצאתי עשר לירות, נוכל לקנות את כל המצרכים בשבת".

היא היתה בטוחה שבעלה יצטרף אליה לשמחה ולהודאה, ואז ציפתה לה אכזבה: "אני מצטער", אמר הבבא חאקי, "לא נוכל להשתמש בכסף הזה".

שאלה: "למה?"

אמר לה: "הכסף הזה אינו נועד לשימוש".

תמהה הרבנית: "מדוע? הרי לכסף אין סימן והבעלים התייאשו ממנו, אם כן הדין הוא שהוא שלנו".

אמר הבבא חאקי בשלו: "גם אם על פי דין הוא שלנו, לא נוכל

להשתמש בו".

והיא המשיכה לתמוה: "אם הקב"ה שלח לנו אותו, הרי זה אות מן השמים שהוא מיועד לנו כדי שנוכל לענג את השבת, ומדוע לא נשתמש בו".

"אסביר לך", אמר הבבא חאקי, "הרי השטר היקר הזה נאבד למישהו, וכשיתברר לו שהוא איבד אותו, בוודאי תיגרם לו עוגמת נפש עצומה. אמרי לי, איך ימלאנו לבנו להתענג ולשמוח במאכלי השבת מהכסף הזה, בשעה שבעליו שרוי בצער על אובדנו?" הרבנית הסכימה לדבריו, אך שאלה בארשת של דאגה: "ומה יהיה עלינו? מה אכין לשבת?"

אמר לה: "זהו ניסיון בתוך ניסיון. הקב"ה מנסה אותנו. אם נבטח בה' ולא נדאג - הוא ידאג לנו"...

כעבור זמן קצר הגיע הדוור והביא עמו מכתב מיהודי במרוקו. הוא ביקש ברכה מהבבא חאקי וצירף סכום גדול לפדיון נפש. הכסף הזה הספיק להם לשבתות רבות.

הנותן מעצמו לזולת - הקב"ה נותן לו את מבוקשו

סיפר רבי ראובן אלבז שליט"א: היה לי ידיד תלמיד חכם שעמד להוציא ספר שעמל עליו שנים רבות. כידוע, הוצאות הספר הן גדולות וקשה לתלמיד חכם שחי בדוחק להוציאו במימון עצמי. אחרי מאמץ רב הוא מצא נדיב שהבטיח לו מימון של כל הוצאות הספר. שמחתו של מחבר הספר היתה גדולה והוא קידם את הדפסתו של הספר.

כעבור זמן התקשר התורם למחבר והודיע לו בצער כי בשל הסתבכות עסקית הוא נאלץ לבטל את הבטחתו. למחבר נגרמה עוגמת נפש רבה; הוא כבר התחייב סכומים גדולים וכיצד ישלם אותם?

מה עושה יהודי שנקלע למצוקה? כמובן, פונה לקב"ה. זו הכתובת היחידה! הוא נסע לכותל, התיישב בפינה צדדית והחל באמירת כל ספר התהלים.

אחרי שעה ארוכה הוא עזב את המקום ופנה לדרכו. לצדו הלך יהודי זקן בצעדים איטיים, ולפתע הזקן מעד ונפל. האיש, כמובן, ניגש מיד אל הזקן וסייע לו לקום. כשראה שהזקן מתקשה בהליכה, הציע לו שיזמין עבורו מונית ויצטרף אליו לנסיעה למקום מגוריו של הזקן, כדי לעזור לו לרדת מהמונית ולעלות לביתו.

הזקן הודה לו בהתרגשות, אך אמר כי אינו רוצה להטריח אותו. אולם האיש עמד על כך שהוא ייסע אתו עד מקום מגוריו כדי לסייע לו. הוא הזמין מונית. שאל הנהג: "להיכן?", "לשכונת רחביה" - אמר הזקן, וציין את כתובת מגוריו.

המונית הגיעה לביתו. האיש סייע לזקן לרדת מן המונית והוביל אותו לביתו. הזקן הודה לו במילים חמות ופתח אתו בשיחה. מן הון להון שאל אותו הזקן: "האם אתה זקוק לעזרה כספית? אל תתבייש לבקש. אעזור לך בשמחה".

הסוף ידוע... הזקן נטל על עצמו בשמחה את כל הוצאת הספר. כולם יצאו מרוצים: המחבר זכה סוף סוף לראות את פרי

”מאין יבוא עזרי? - עזרי מעם ה”’. על הדרך הוא הקדיש מזמנו לסייע ליהודי זקן, ועשה זאת לשם שמים, בלי שום אינטרס. אמר הקב”ה: אתה פנית אלי לעזרה וגם נתת את עצמך לזולת - ואני אתן לך את מבוקשך!

(רבי גואל אלקריף שליט”א - שש באמרתך)

עמלו יוצא לאור, והתורם מצא במה מכובדת להנציח בו את קרובי משפחתו.

אותו תלמיד חכם השקיע את כל מרצו בחיבור הספר, השקיע בו את כל מרצו וזמנו, אך כשהגיע לשלב המעשי - דרכו נחסמה. הקב”ה העמיד אותו בניסיון, לראות איך הוא מתמודד במצב הזה. ואכן, הוא עמד בניסיון ופעל כפי שאדם מאמין צריך לפעול:

דקה מתוקה - שישים שניות מרתקות על הדרך היומי

מה העלה ה'מגיד מישרים' הגאון ר' שלום שבדרון לאחר מפגש עם נערים במבואותיה של חיפה האדומה?

גיטין דף נח

מי נתן למשיסה יעקב

בתורתו” ואנו לא עושים למענם די הצורך: בוזזים אותם, מחטיאים את ילדי העולים בעוונות, רוצחים נשמות, ואנו אדישים! אנחנו חוטאים לה’ בזה שהם לא אבו בדרכי הלך. ”אנחנו לא עושים למענם כפי יכולתנו.

הרים המגיד את קולו בבכי: איפה כל היוסלאך שנאבדים ב”שכונת העולים” איפה יוסלה! למה אנחנו לא עוצרים את המגיפה? בשיחה קצרה עם ”תינוקות שנשבו” אפשר להפוך את ליבם מהקצה לקצה. אפשר! אנו יכולים! הרעים ר’ שלום בבכיות שוברות לב.

הוא הוסיף לספר את מה שהתרחש בחיפה והדגים בעליל את האסון של הדור הצעיר המוסת לשינאה עיוורת ואעפ”כ אפשר לחולל בקרבם מהפיכה במחי יד.

איפה יוסלה! צעק ר’ שלום והלבבות רטטו. איפה יוסלה! בסיום הערב התחייבו שלוש מאות משפחות לאכלס - כל אחת ילד מילדי העולים - שלוש מאות ילדים אומצו ע”י משפחות מבני ברק.

למחרת נכנסתי להרב מבריסק סיפר ר’ שלום הרב ביקש לשמוע דין וחשבון מפורט על פעולות ההצלה, וברוך השם יכלתי לבשר לו על ההצלחה בקרב תושבי בני ברק. סיפרנו לו על התחייבות נרחבת בקרב הקהל. הרב מבריסק החרד על גורל העולים החרדיים שמובלים לשמד פלט מפיו אנחת רווחה.

(קול חוצב)

הפסוק מתחיל בלשון יחיד ”מי נתן למשיסה יעקב” וממשיך בלשון רבים ”וישראל לבוזזים”, היה צריך להאמר וישראל לביזה. ועוד תמוה: הפסוק עוסק בעם ישראל שחטאו להקב”ה ”הלא ה’ זו חטאנו לו” וממשיך בסגנון נסתר ”ולא אבו בדרכי הלך ולא שמעו בתורתו” מה כוונת הפסוק? מה הם עומק הדברים?

מיישב ומספר המגיד מישרים ר’ שלום שבדרון: רבותי, בדרכי ברחובה של חיפה האדומה צעקו לי שם נערים ’איפה יוסלה’? ושם לאחר שיחה ממושכת עמם, נפל ברעיוני לבאר את הפסוק בדרך דרוש. הגאון המגיד החל לסלסל בקול נרגש: איבדנו בשואה יותר משה מליון יהודים, אסון נורא שלא היה מאז חורבן הבית, ובעז”ה לא יהיה שוב. ובמקום לבוא ולשאול את גדולי הדור ”מי נתן למשיסה יעקב” הם מאשימים את הרבנים...

ואדרבה הם צועקים שהרבנים בוזזים, שגדולי תורה גוזלי ילדים, איפה יוסלה, וישראל אלו חשובי העם - לבוזזים...

מי גרם לנו צרה כזו? מה היה לנו? למה ניחתה עלינו צרה כזו ש”ישראל לבוזזים”?

הלא ה’! הקב”ה הוא זה שהביא לנו כאב וצער שכזה! ומדוע? הלא ה’ זו חטאנו לו! כיון שחטאנו להקב”ה.

במה חטאנו? חטאנו בשגגה באשמה גדולה שהיא ממין אותה הטענה שהם טוענים עלינו ”יש על כלל ישראל אשמה. ומה היא האשמה? האשמה היא - ”שהם לא...אבו בדרכי הלך ושישנם אלפים שמובלים לשמד ”ולא אבו בדרכי הלך ולא שמעו

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?

שלחו מייל ל- dirshu@dirshu.co.il

מדוע לא ניתן למכור את בתי הכנסת המרכזיים שבירושלים?

המזדמנים למקום, ולא ניתן לקבל את הסכמת כולם. ולפיכך, לדוגמה, אין למכור את בתי הכנסת המרכזיים שבירושלים, כיון שאנשים רבים מכל העולם שוהים בעיר למשך תקופות ארוכות ומתפללים בהם.

[שו"ע קנג, ז, משנ"ב פתיחה ויכה; בו"מ דרשו, 35]

בית כנסת וכל חפץ קדושה השייך לציבור, ניתן למוכרו בתנאים מסוימים. אולם, בעיר גדולה אשר רבים שאינם מתושבי המקום מזדמנים אליה ושוהים בה למשך תקופה לרגל מסחרם, וכדומה, או אף ביישוב קטן שמסיבה כלשהי מתרכזים גם בו כאלה שאינם מתושבי המקום - לא ניתן למוכרם, כיון שהוקדשו אף לשם כל

האם ניתן למכור בית כנסת של איזור מרוחק בעיר גדולה?

כנסת בעיר גדולה שמזדמנים אליו תדיר אורחים רבים, אך אינם מתגוררים במקום אף למשך תקופה קצרה - אין לאורחים אלו שייכות לבית הכנסת, וניתן למוכרו. ויש שהחמירו בנוגע לכל בית כנסת של קהילה גדולה - שלא ניתן למוכרו.

[שו"ע קנג, ז, ומשנ"ב כה; בו"מ דרשו, 34]

כאמור, בית כנסת הנמצא בעיר גדולה לא ניתן למוכרו. אולם, בית כנסת הנמצא בעיר כזו באיזור מרוחק ומיועד לתושבי האיזור בלבד, והזרים השוהים בעיר אינם מזדמנים אליו, או שהתנו מראש בעת בנייתו שאינו מיועד אלא לתושבי העיר בלבד - ניתן למוכרו, כיון שלא הוקדש אלא לשם תושבי המקום. כמו כן, בית

לאילו מטרות מותר למכור בית כנסת או ספר תורה?

תורה - עבור הצרכים הבאים: מזון וביגוד ללומדי תורה, צורכי נישואין של יתומים ועניים, פדיון שבויים, והקמת מקוה טהרה. ואין ראוי לעשות זאת אלא כאשר לא ניתן להשיג את הכסף בדרך אחרת.

[שו"ע קנג, ו-ז, משנ"ב כד, שעה"צ טו, וביה"ל ד"ה מוכרין; בו"מ דרשו, 24, 27, 28 ו-30]

במקרה שמותר למכור בית כנסת או כל חפץ קדושה שהוא, אין למוכרו אלא על מנת לרכוש בתמורתו חפץ שקדושתו חמורה משל החפץ הנמכר. ובתנאים מסוימים ניתן למוכרו אף על מנת להשתמש בתמורתו לכל מטרה שהיא. וכמו כן, מותר למכור את בית הכנסת או אחד מחפצי הקדושה - כולל ספרי קודש ואף ספר

* אם ערכו מגבית לרכישת חפץ קדושה מסוים, אסור להשתמש בכסף לצורך קדושה קלה יותר, כי אם לצורך קדושה שווה או חמורה יותר.
* אם ערכו מגבית לרכישת חפץ קדושה מסוים, כגון ספר תורה, ורכשוהו, ונותר עודף, מותר להשתמש בכסף לכל מטרה ציבורית, ואף כזו שאין בה כל קדושה.
* אם נשרף חלילה ספר תורה, או כל חפץ קדושה אחר, ששולמו עבורו דמי ביטוח, וחברת הביטוח שילמה את תמורת החפץ הגנוב - יש שמצדדים שקדושת החפץ הגנוב 'נתפסת' בכספי הביטוח.

מה שלמדנו לפני מאה ימים:

באיזה מקרה יכולים רק כהנים מסוימים לברך את הברכה שלפני ברכת כהנים?

את ברכת כהנים ללא הברכה שלפניה "אשר קדשנו בקדושתנו..." ועוד כתב שאם בינתיים נכנסו לבית הכנסת כהנים שלא היו במקום בעת החזרה הראשונה, יברכו ברכת כהנים עם הברכה שלפניה.

[בו"מ דרשו קכו, 12]

אם טעה הש"ץ בחזרת הש"ץ באופן שצריך להתפלל בשנית - יאמר קדושה בפעם השניה על אף שכבר אמר בפעם הראשונה. ולענין ברכת כהנים נחלקו הפוסקים אם יברכו בשנית. ויש שכתב שהש"ץ יאמר "אלקינו ואלקי אבותינו ברכנו..." והכהנים יאמרו

לפתוח את היום בטוב...

הצטרף אלינו וקבל את המייל היומי של 'דרשו'
'הפוח בכל יום' לתיבת המייל שלך

סיפורים • חיזוקים • הלכה יומית • כתבות וראיונות • פרשת שבוע

להצטרפות נא שלחו מייל לכתובת

dirshu@dirshu.co.il